

Bezinwazyjne badanie historii Jeleniej Góry

Prezentacja i wykład – Eugeniusz Gronostaj, Łukasz Rdzanek

Na przykładzie Tymczasowego Kościoła Łaski, renesansowego ratusza do 1738 r., Bramy Zamkowej, jeleniogórskiego Helikonu, kościoła Zbawiciela z Cieplic.

Omawiane zagadnienia

- Pozyskiwanie danych (źródła)
- Technologia przetwarzania danych
- Tymczasowy Kościół Łaski
- Renesansowy ratusz
- Jeleniogórski Helikon
- Brama Zamkowa
- Kościół Zbawiciela z Cieplic

Pozyskiwanie danych

- informacje archiwalne (źródła pisane, materiały kartograficzne, ikonograficzne),
- informacje zebrane w terenie, obejmujące sporządzenie dokumentacji fotograficznej,
- informacje z instytucji zajmujących się ochroną zabytków, a w tym zapoznanie się z wynikami badań archeologicznych (konserwator zabytków),
- kompletowanie map analogowych i cyfrowych (rastrowe i wektorowe) obszarów na których znajdują się obiekty zabytkowe,
- wyniki fotogrametrii cyfrowej i skanowania laserowego,
- wyniki z pomiarów GPS,
- zdjęcia lotnicze i satelitarne, najczęściej pozyskane z już istniejących SIP (geoportal i inne).

Źródła pisane

- Kodeks dyplomatyczny Śląska (zbiór dokumentów obejmujący lata 956 – 1342).
- Kronika księstwa świdnicko – jaworskiego - Ephrain Ignatio Nasone
- Kroniki miasta M. Vogta, J.K. Herbst, J.D Hensela
- Lindner, Kaspar Gottlieb: „Deutsche Gedichte”, 1743 r.,
- Ewa Różycka, Jerzy Rozpędowski: „Jelenia Góra”

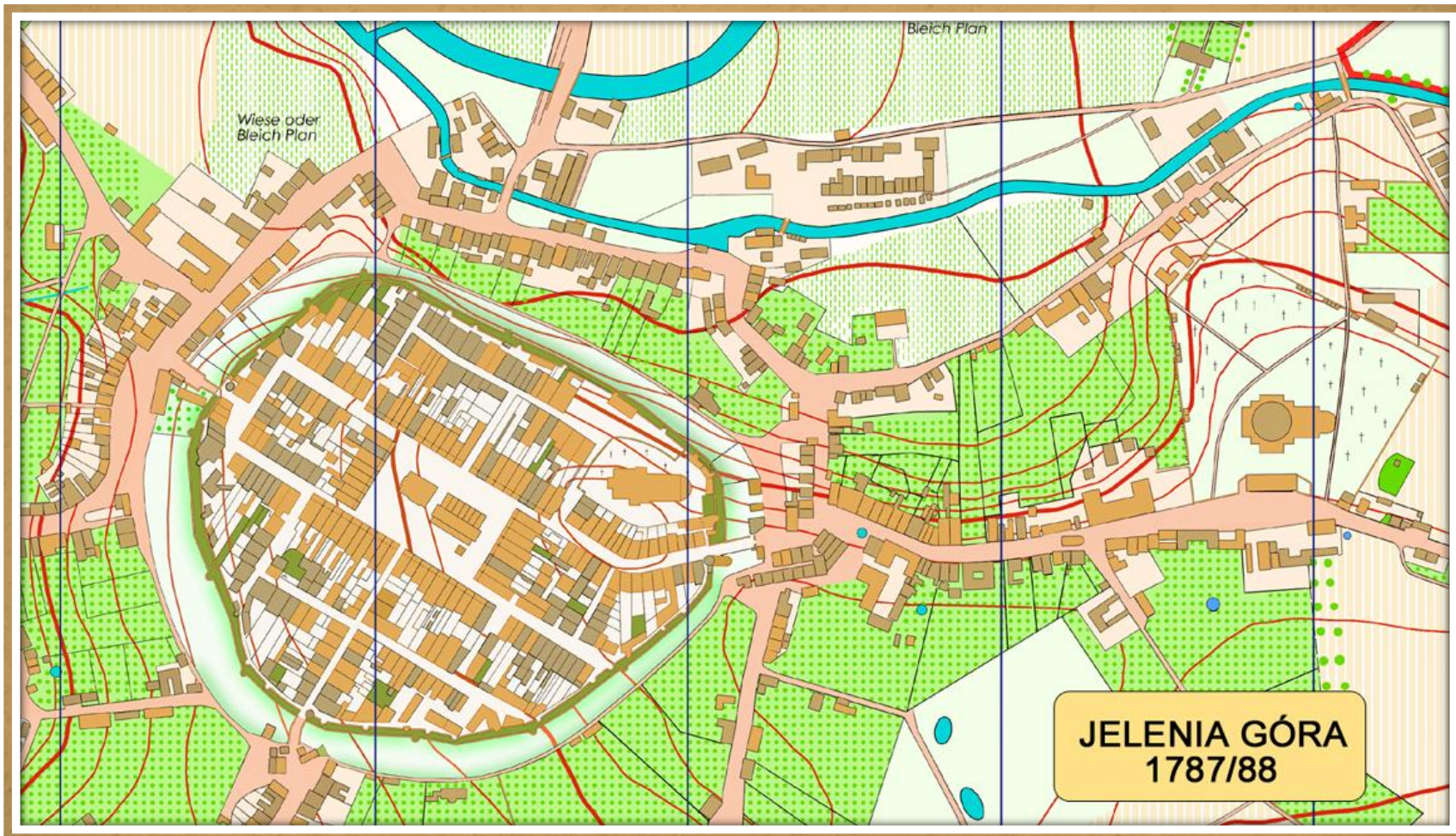
Materiały kartograficzne

- Mapa administracyjna Jeleniej Góry 1787/88 (oryginał przechowywany jest w Archiwum Państwowym),
- Mapa administracyjna Jeleniej Góry 1787/88 - wersja elektroniczna, naprawiona, jako podstawowe źródło informacji o przestrzennym położeniu obiektów na planie miasta,
- Mapa Jeleniej Góry 1884 r.
- Plan miasta Jelenia Góra 1830 r.

Mapa administracyjna Jeleniej Góry 1787/88 (wersja elektroniczna)

Mapa administracyjna Jeleniej Góry 1787/88 (wersja współczesna)

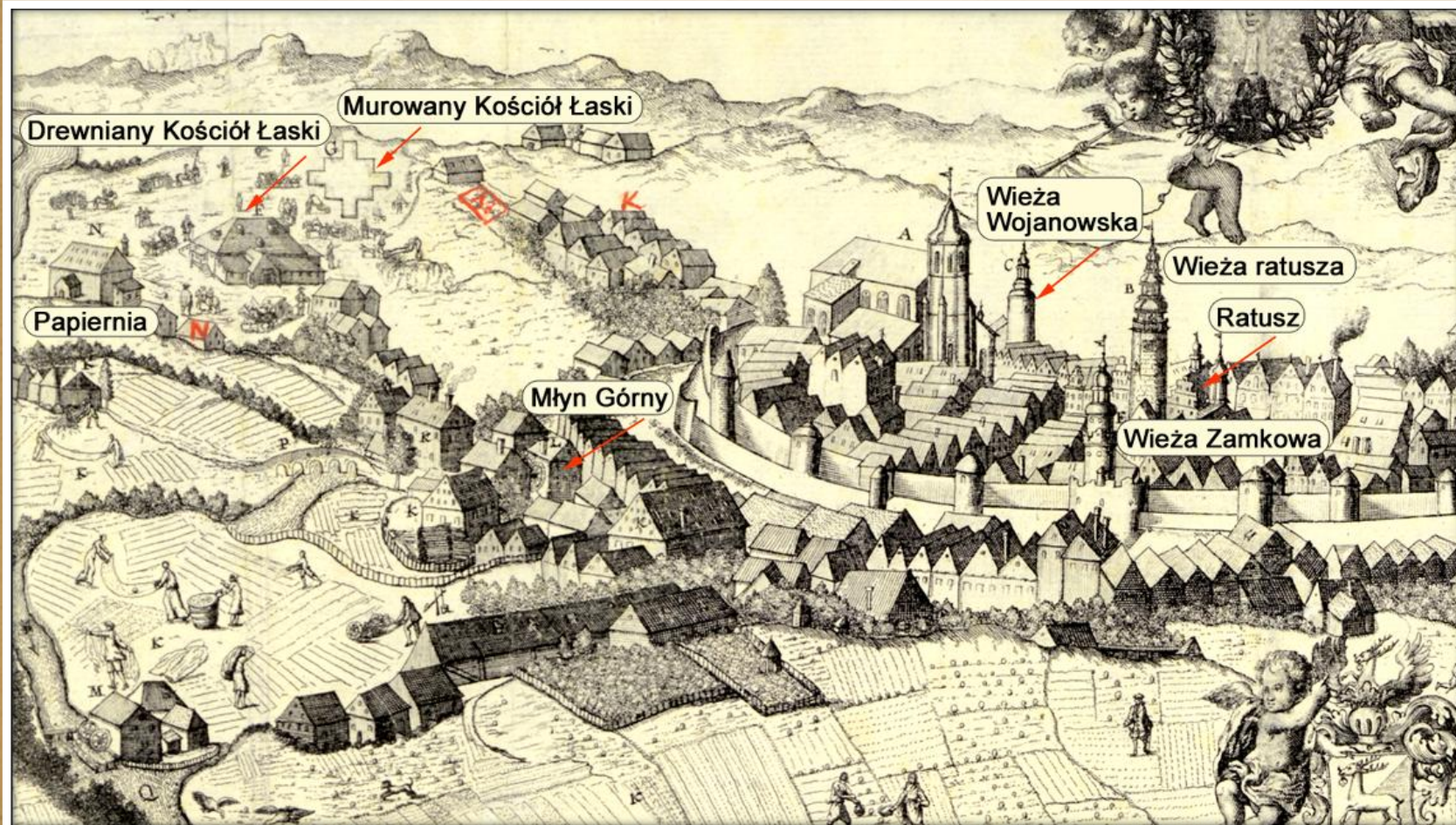
Uzupełnieniem do mapy są (stan na 1758)

- Numery hipoteczne posiadłości
- Nazwiska właścicieli
- Wykonywane zawody

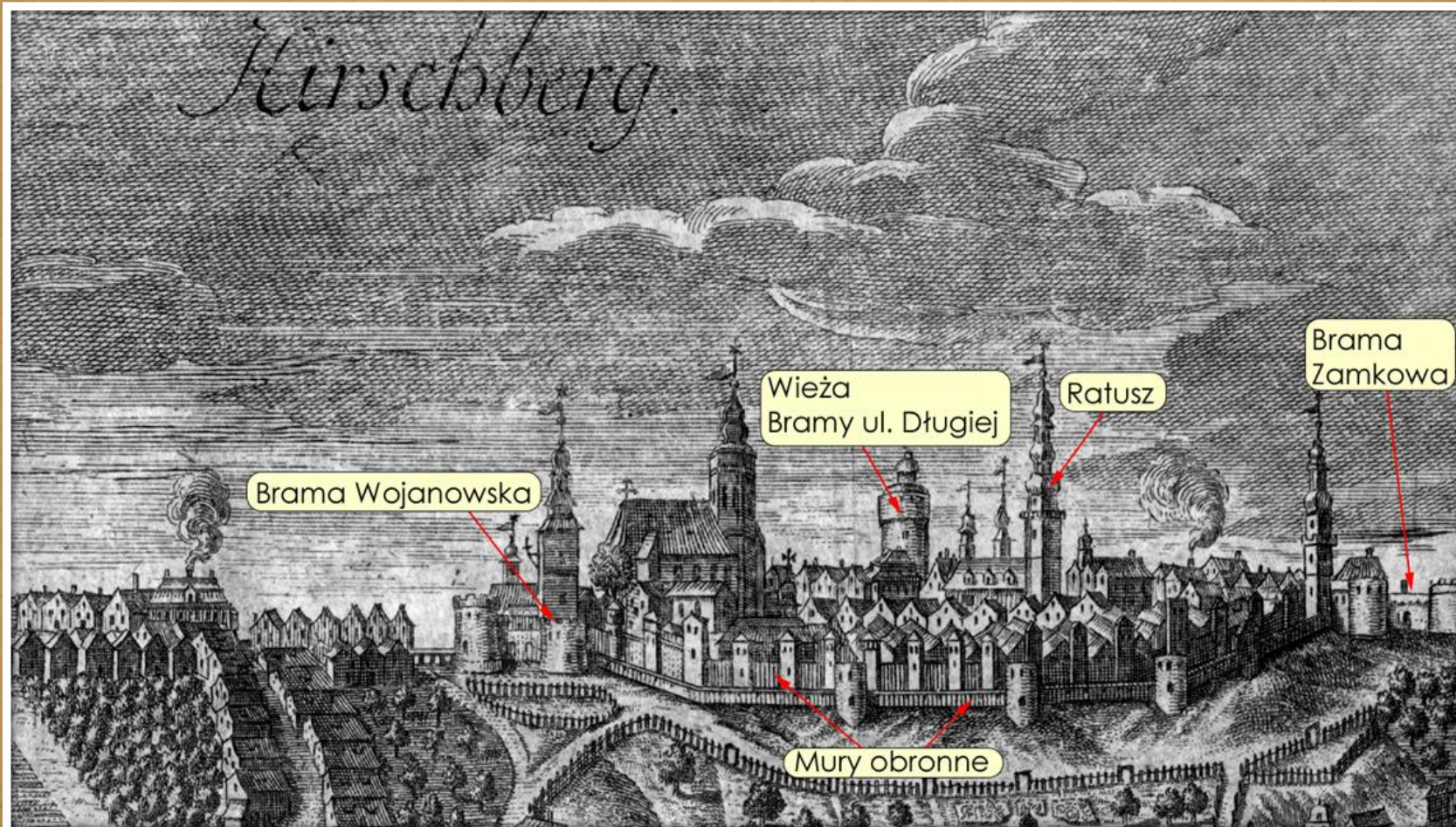
Materiały ikonograficzne

- Panorama Jeleniej Góry 1709 r.
(MJG_AH_3508_1709.tif) – jako podstawowe źródło informacji o budowie i położeniu obiektów na planie miasta (rys. 5)
- Panorama Jeleniej Góry z 1720 r.
- Panorama Böhmera (1736 r.)
- Panorama Jeleniej Góry 1750 r.
(MJG_AH_6461_1750.jpg)
- Panorama Jeleniej Góry z 1738 r.

Panorama Jeleniej Góry z 1709 r.

Panorama Jeleniej Góry z 1720 r.

Panorama Böhmera (1738 r.)

Panorama Jeleniej Góry 1750 r.

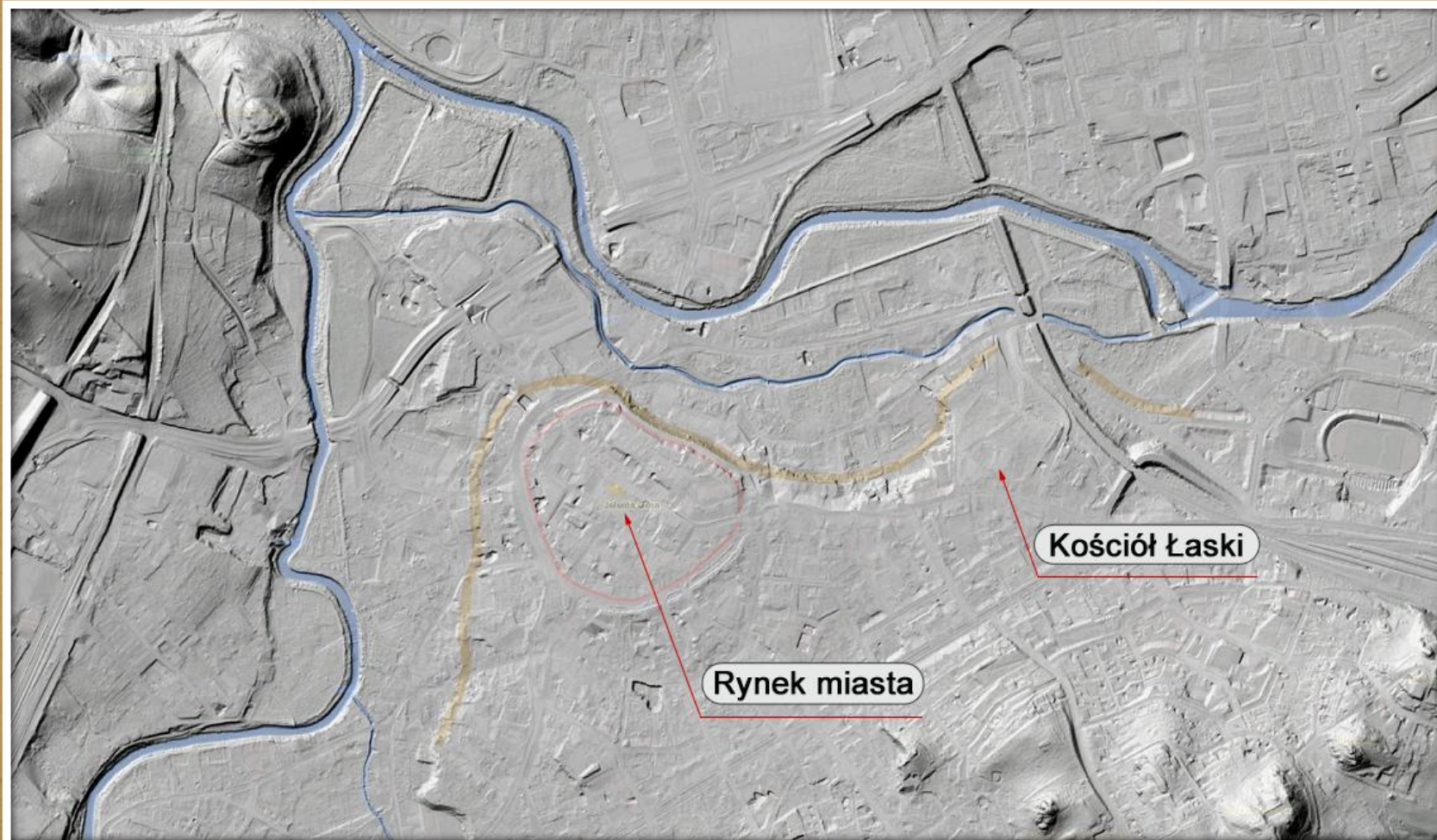
Źródła współczesne

- Ortofotomapa obszaru Jeleniej Góry - źródło geoportal http://mapy.geoportal.gov.pl/imap/?gpmap=gpo&actions=acShowWgButtonPanel_kraj_ORTO .
- Mapy Jeleniej Góry z lat 1920 – 1930 (Angefertigt Hirschberg im September (1923), Stadt-Vermessungsamt, Lageplan, Gemarkung Stadt Hirschberg (1930).
- Mapa warstwiczna Jeleniej Góry – wykonanie własne.
- Lotnicze skanowanie terenu - źródło geoportal http://mapy.geoportal.gov.pl/imap/?gpmap=gpo&actions=acShowWgButtonPanel_kraj_ORTO

Ortofotomapa

Lotnicze skanowanie terenu

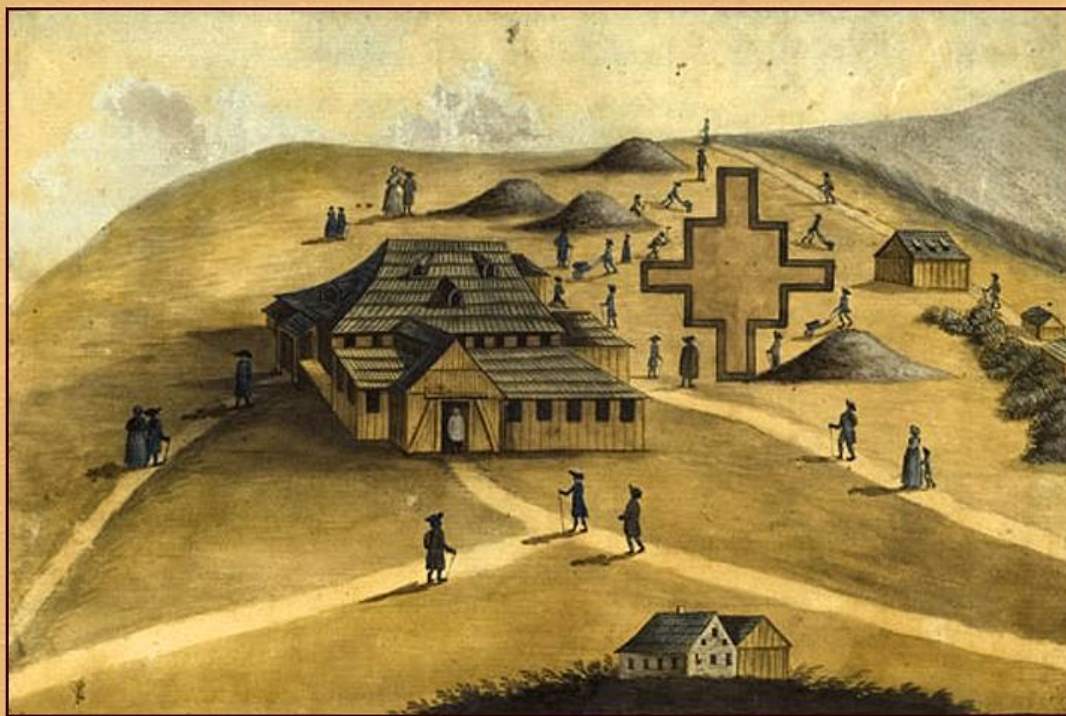
Porównanie (grafika 1709, zdjęcie 2015)

Technologia przetwarzania danych

- To zespół czynności mających na celu;
- Wskazanie miejsca zbudowania obiektu na podstawie informacji odczytanych z materiałów kartograficznych i wykonanej analizy terenu.
- Określenie wymiarów i założeń architektonicznych obiektu
- Zbudowanie modelu
- Wykonanie eksperymentów z wnętrzem i otoczeniem
- Weryfikacja i porównanie z faktami (badania archeologiczne, źródła tekstowe i inne).

Tymczasowy Kościół Łaski (1709 -1718)

*Stiftsbütte oder Interims Kirche nebst dem Grundris zur Kirche
vor Hirschberg 1709.*

Tymczasowy Kościół Łaski (1709 – 1718) I

- Tymczasowy Kościół Łaski został zbudowany z drewna na zboczu wzniesienia w pobliżu miejsca, gdzie rozpoczęto budowę murowanego Kościoła Łaski. Miejsce to znajdowało w kierunku **północno-zachodnim** od bryły murowanego kościoła.
- Z kronik możemy dowiedzieć się, że wymiary zbudowanego tymczasowego kościoła wynosiły; 70 łokci długości, 64 szerokości i 15 łokci wysokości do dachu. Po przeliczeniu na metry otrzymamy wynik; 40,3 m długości, 36,9 m szerokości i 8,6 m wysokości do podstawy dachu.

Tymczasowy Kościół Łaski (1709 – 1718) II

- Wewnątrz znajdowały się **trzy chóry** (empory, balkony), jeden nad drugim. **Ambona** była stolarskim dziełem Melchiora Mentzla, ozdobiona przez malarza Parrata i stała prawie pośrodku kościoła. **Chrzcielnica** była również dziełem stolarskim Mentzela i jego darem. Później została zastąpiona chrzcielnicą w kształcie anioła, którą ufundował kupiec Christian Melchior Korner, a która została zawieszona pomiędzy ołtarzem a amboną 2 sierpnia 1710 r. Budowa kościoła drewnianego trwała ok. jednego miesiąca (miesiąc maj 1709 r.)

Tymczasowy Kościół Łaski a Kościół Pokoju w Jaworze.

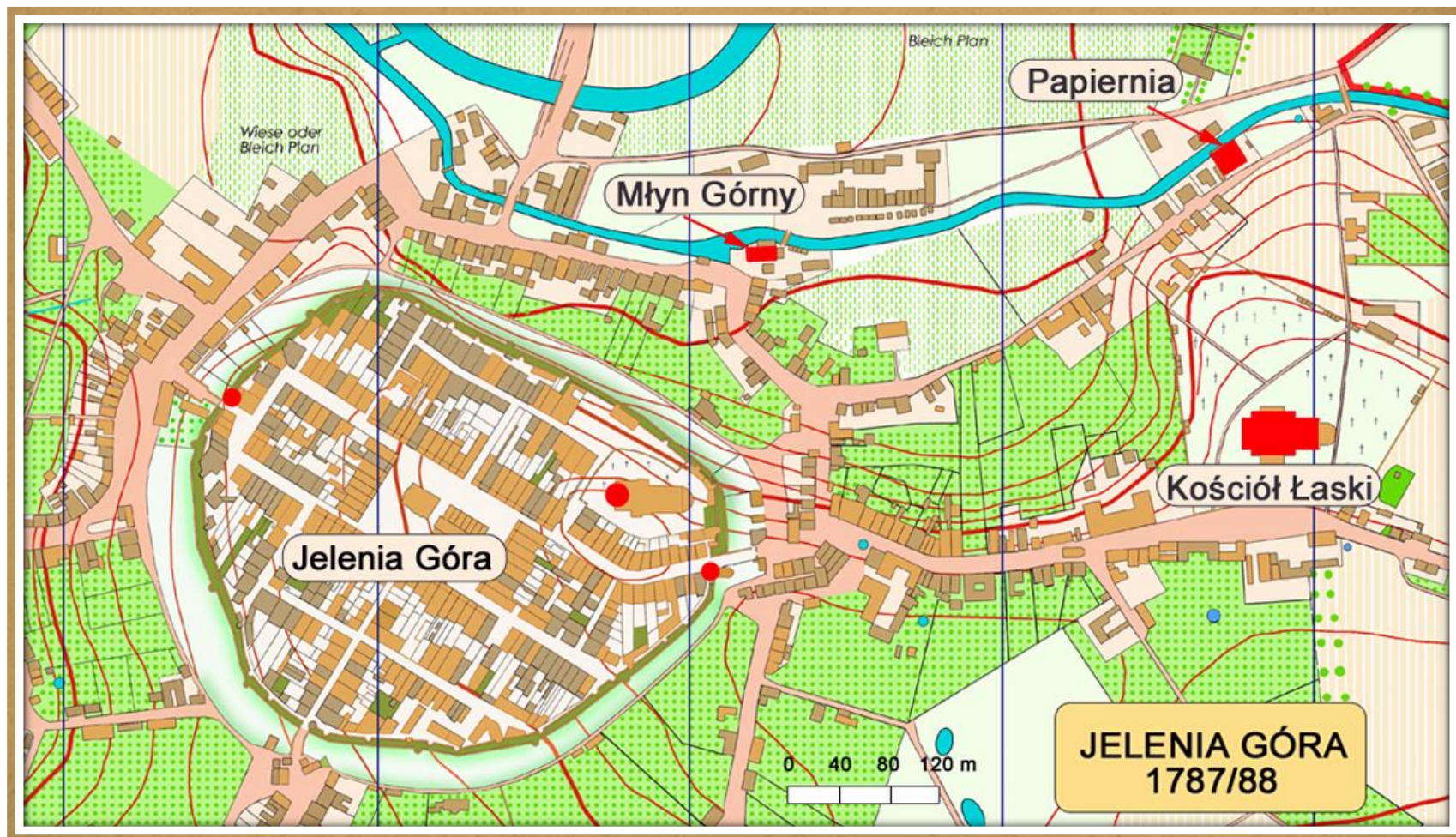
- Kościół ma konstrukcję ryglową (szkielet z drewnianych belek wypełniony jest gliną i słomą) i wymiary: 43,5 m długości, 26,8 m szerokości i 16 m wysokości.

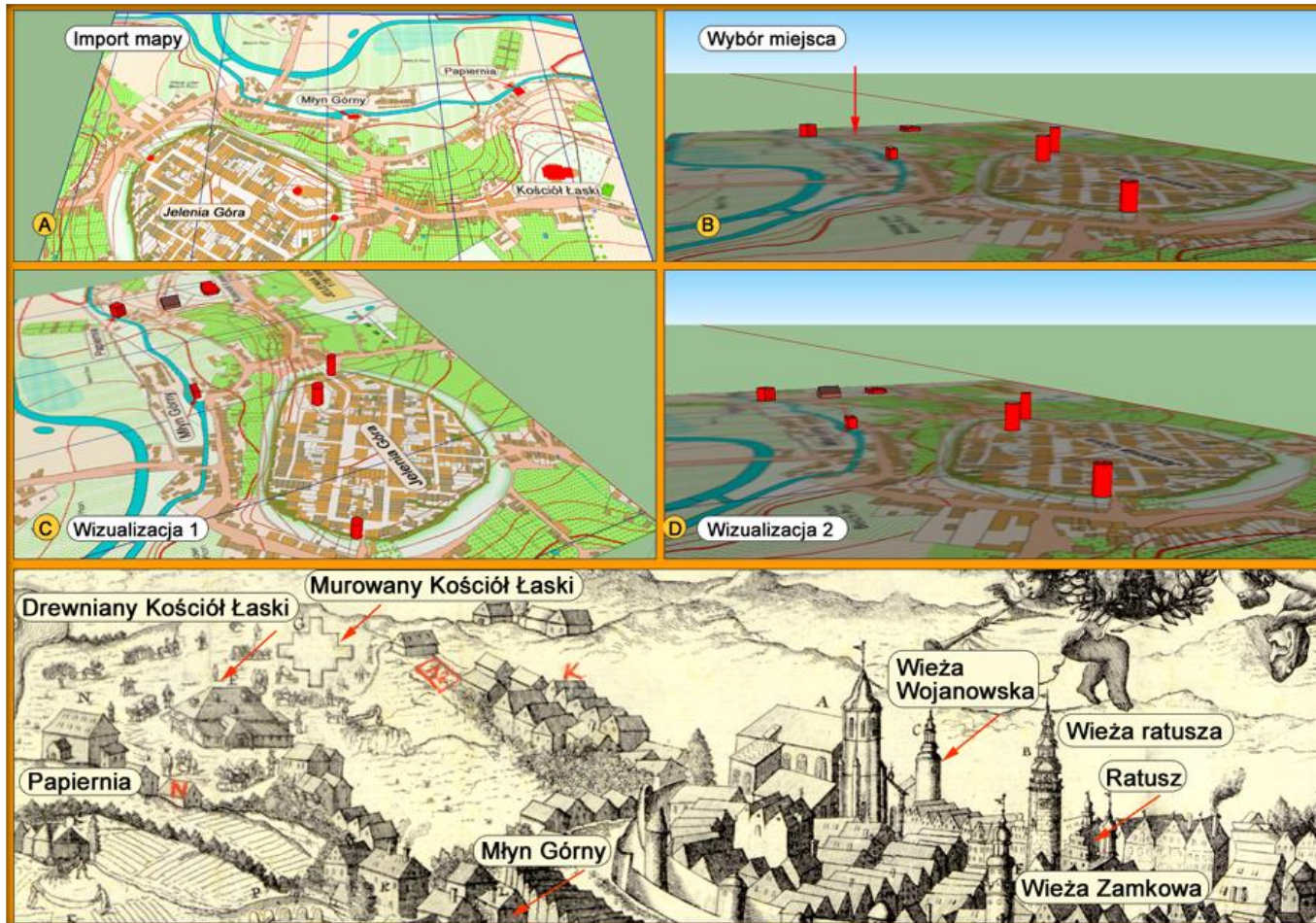
Tymczasowy Kościół Łaski na grafice z 1709 r.

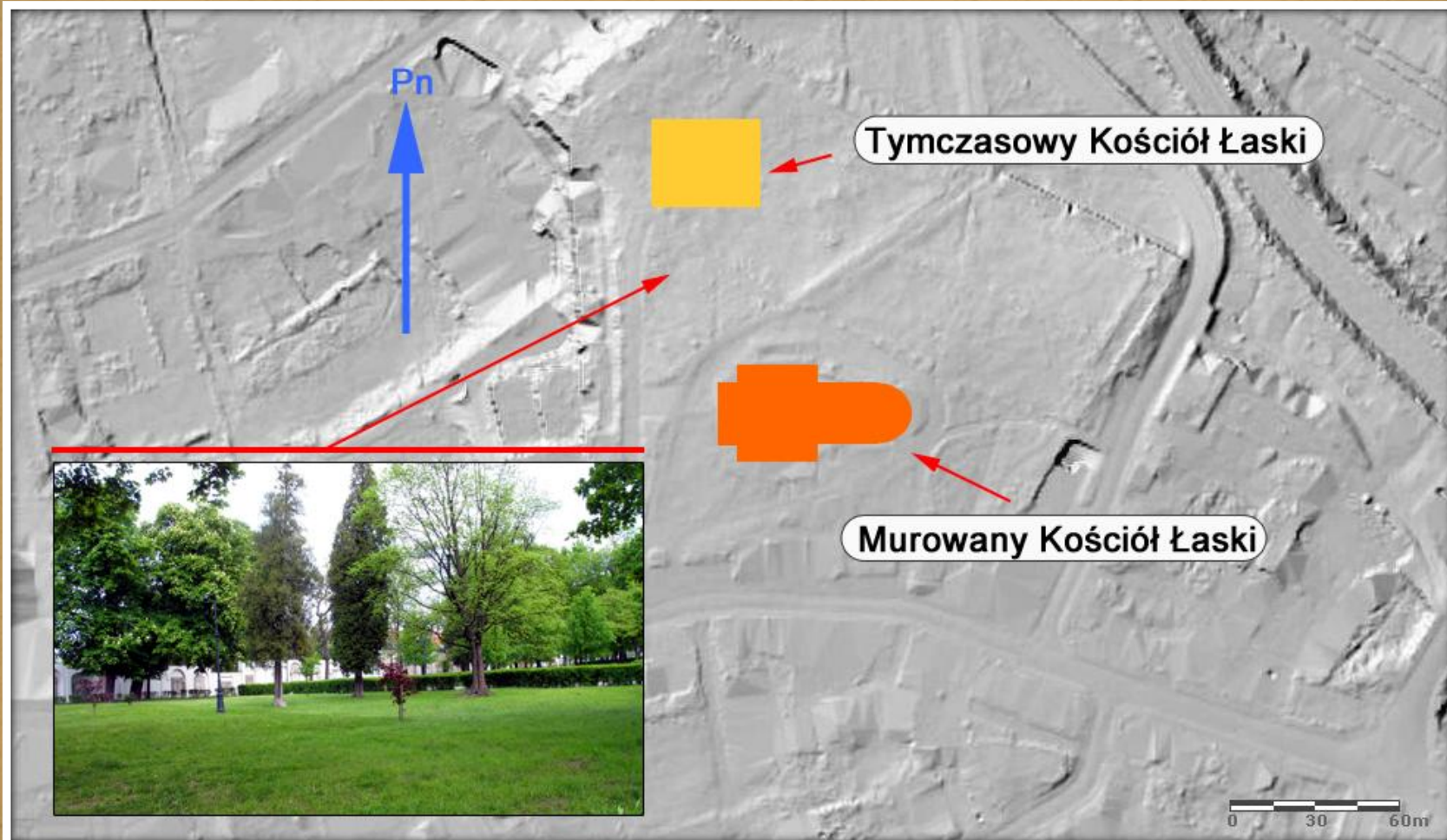
Punkty orientacyjne

Wyznaczenie miejsca gdzie zbudowany był Tymczasowy Kościół Łaski

Tymczasowy Kościół Łaski - lokalizacja

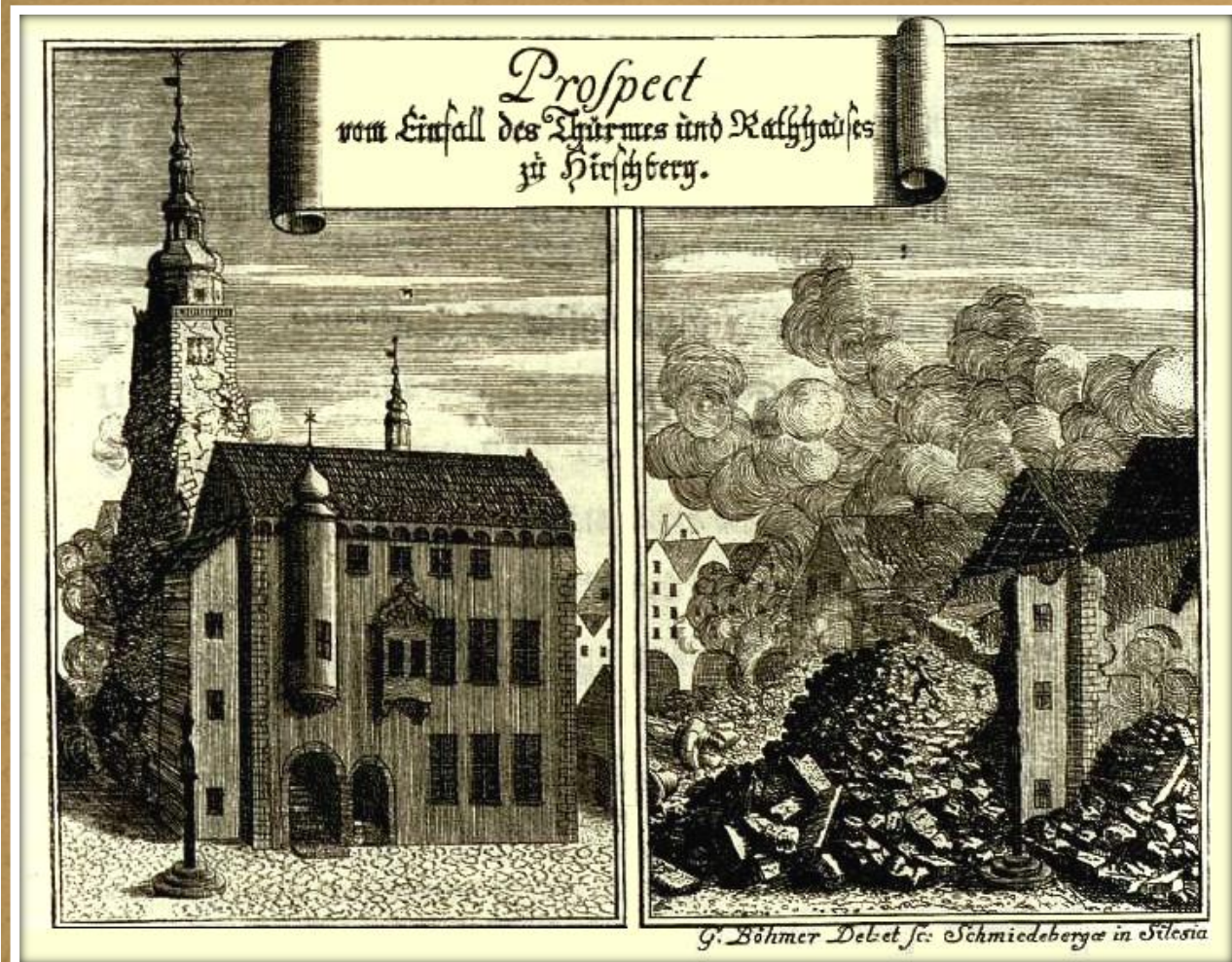

1718 r. - otwarcie nowego murowanego Kościoła Łaski

Renesansowy ratusz do 28 lutego 1739 r.

- Renesansowy ratusz został zbudowany w pierwszej połowie XVI w. i był zlokalizowany w części centralnej rynku. Zbudowany ratusz był większy, masywniejszy i bardzo zdobny. Wewnątrz posiadał obszerne sale i pokoje z przeznaczeniem na aptekę, wagę miejską i winiarnię, duże reprezentacyjne sale, skarbiec i archiwum. Na dole pod budynkiem znajdowały się piwnice.
- W rynku obok ratusza były wybudowane budynki; garkuchni, arsenału (dom wojenny), ław chlebowych, ław rzemieślniczych i jatki mięsne.

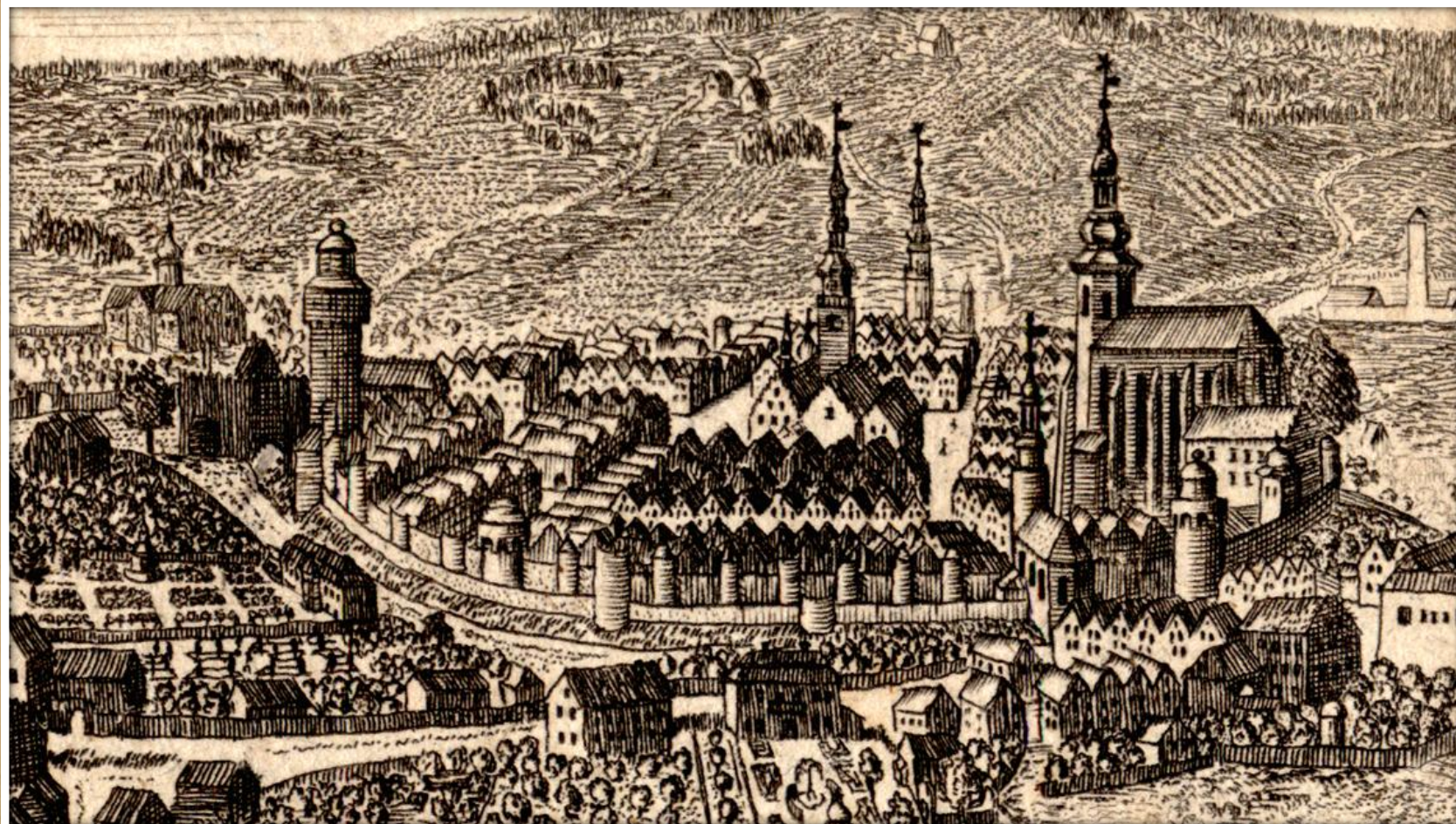
Renesansowy
ratusz w Jeleniej
Górze

Katastrofa
budowlana
28.02.1739 r.

Renesansowy ratusz na grafice z 1709 r.

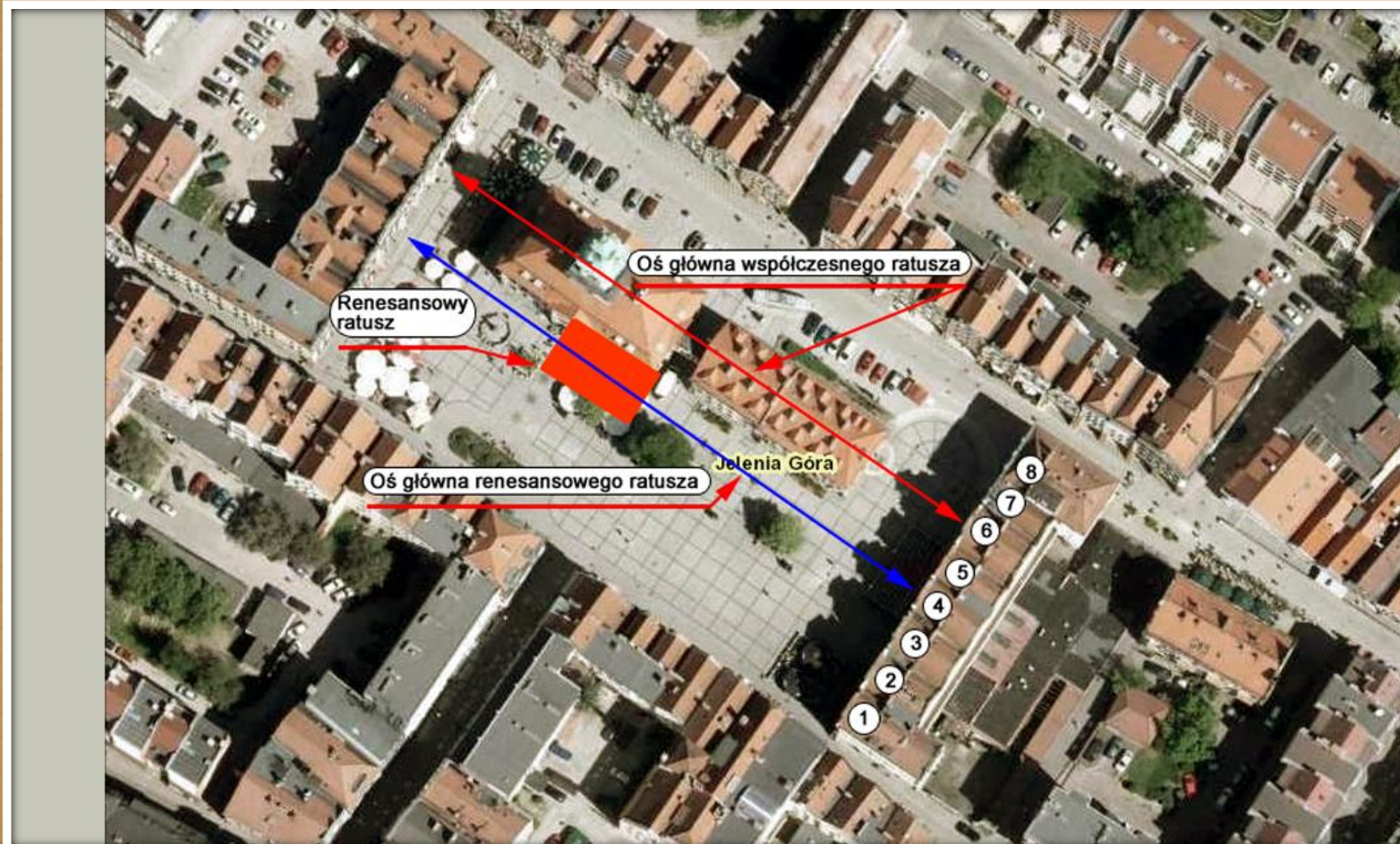
Renesansowy ratusz na grafice z 1736 r.

Renesansowy ratusz - lokalizacja

Renesansowy ratusz - lokalizacja

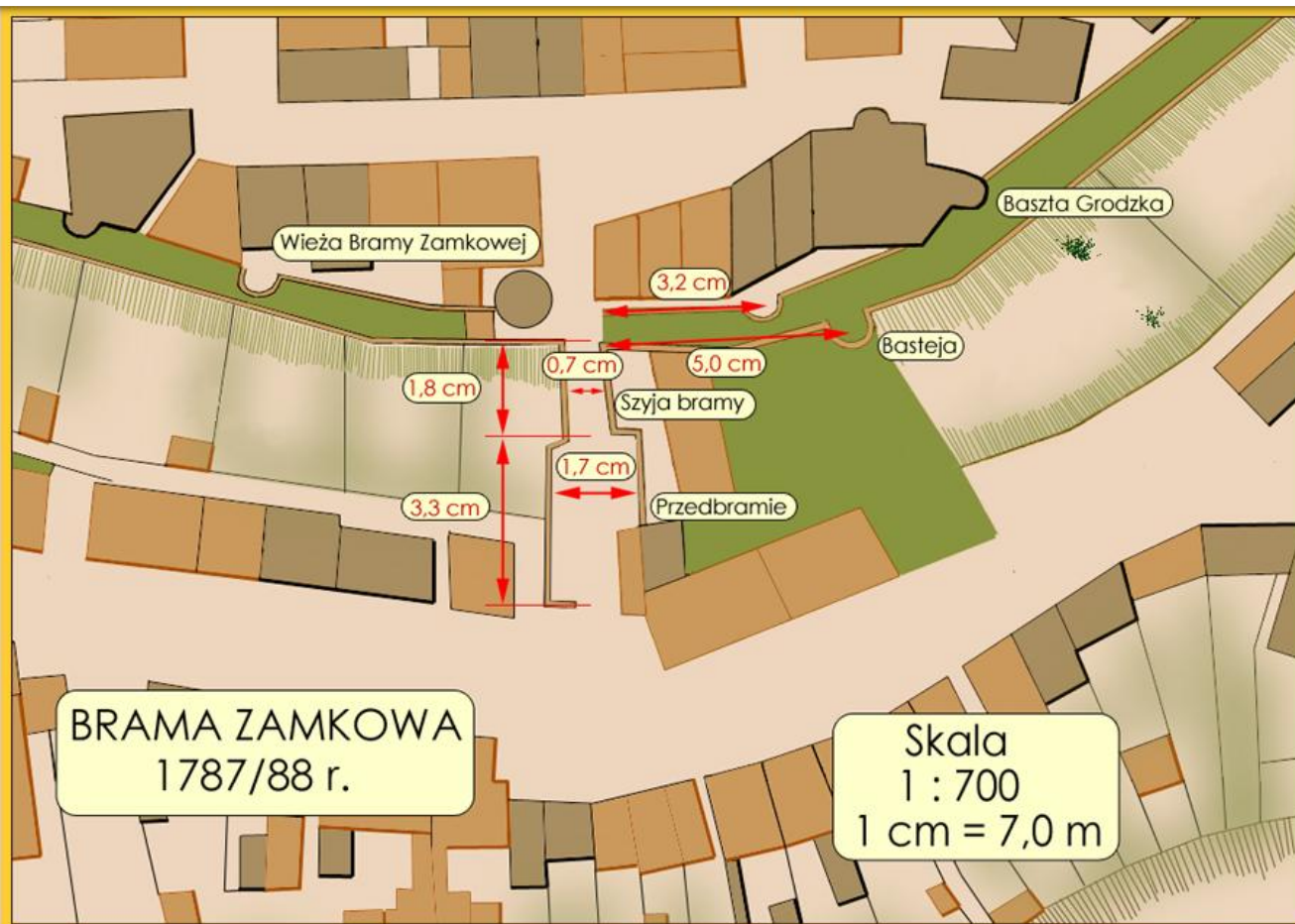
Renesansowy ratusz - model

Brama Zamkowa

- **Brama Zamkowa** w dalekiej przeszłości była jedną z trzech najważniejszych bram miasta Jelenia Góra, przez którą odbywał się ruch pieszy, jak i kołowy. Był to okazały budynek o charakterze kontrolno-obronnym, po którym obecnie nie ma śladu. Nie znamy szczegółów dotyczących budowy i wyposażenia Bramy Zamkowej. Do czasów współczesnych nie zachowała się dokumentacja budowlana oraz szczegółowe rysunki. Jedyną pozostałością po dawnej Bramie Zamkowej jest stojąca przy ul. Jasnej wieża.

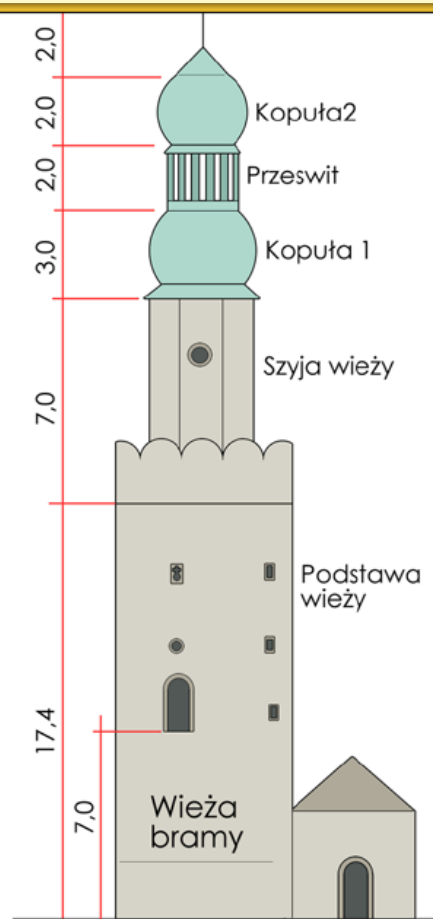
Brama Zamkowa - lokalizacja

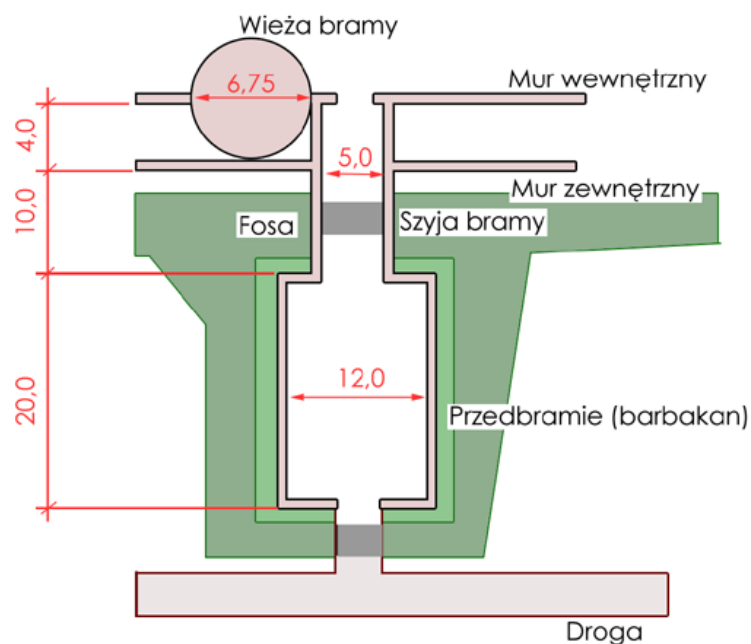
Brama Zamkowa – wygląd wieży

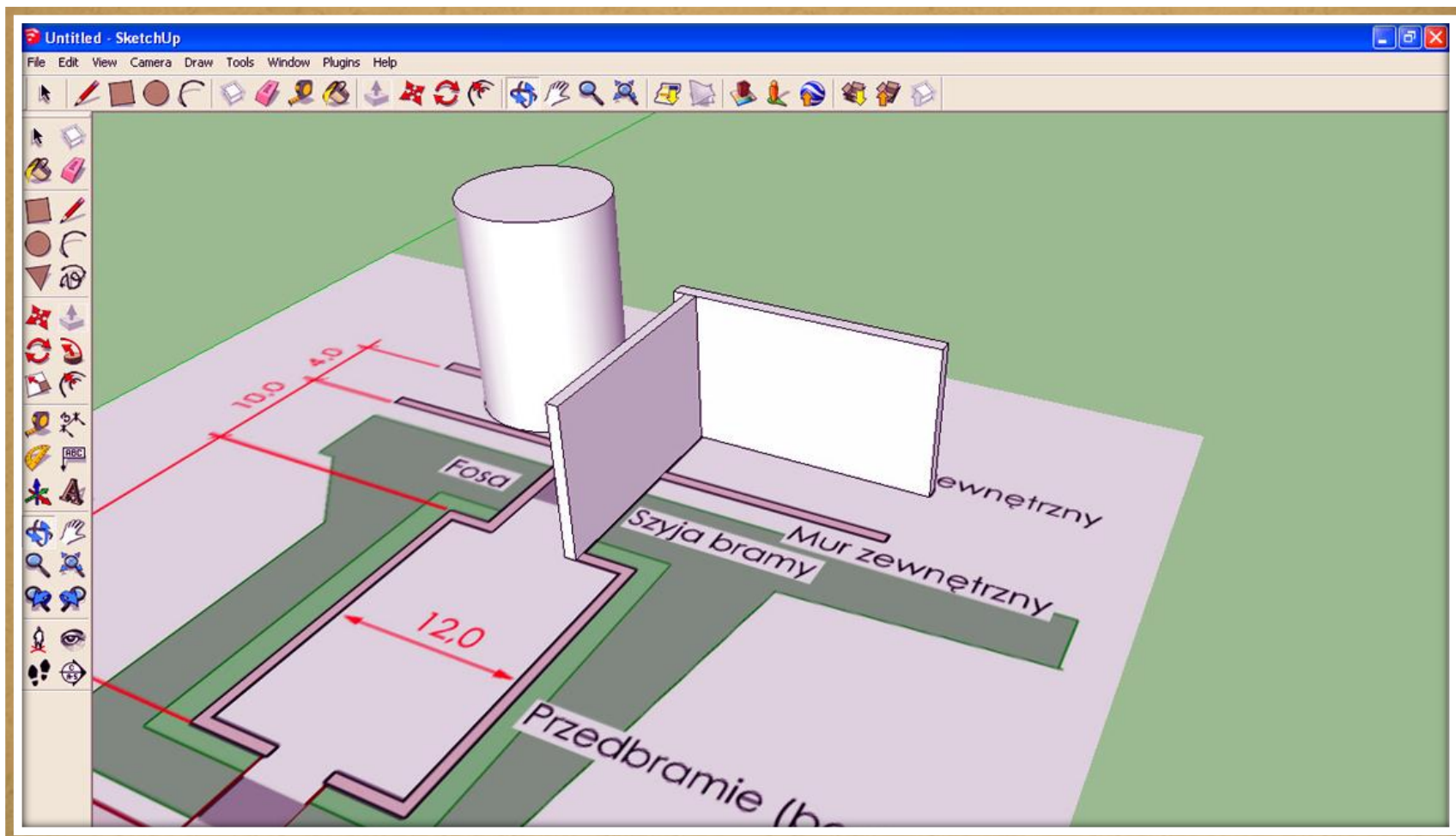
Brama Zamkowa - wymiary

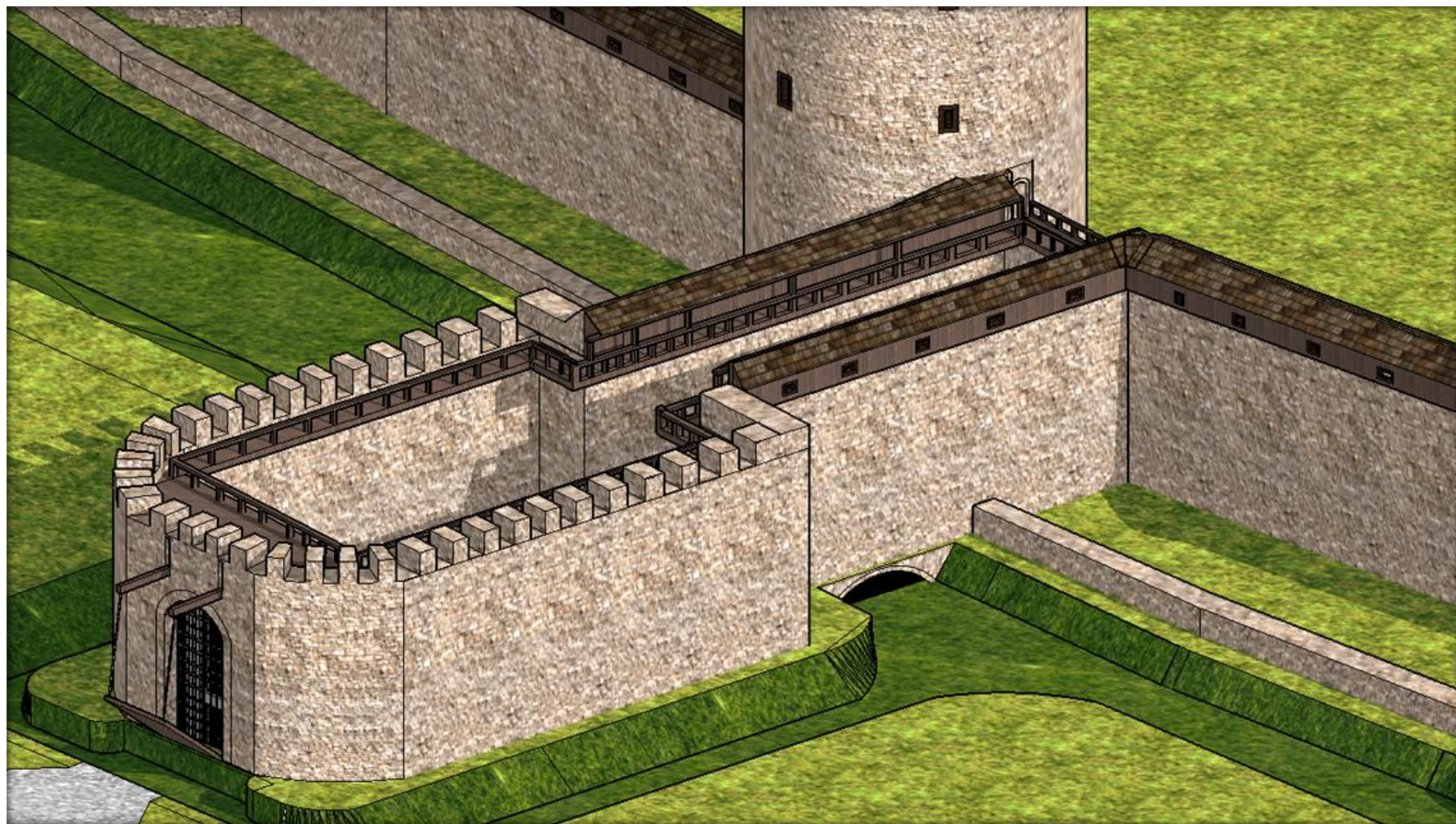
Brama Zamkowa

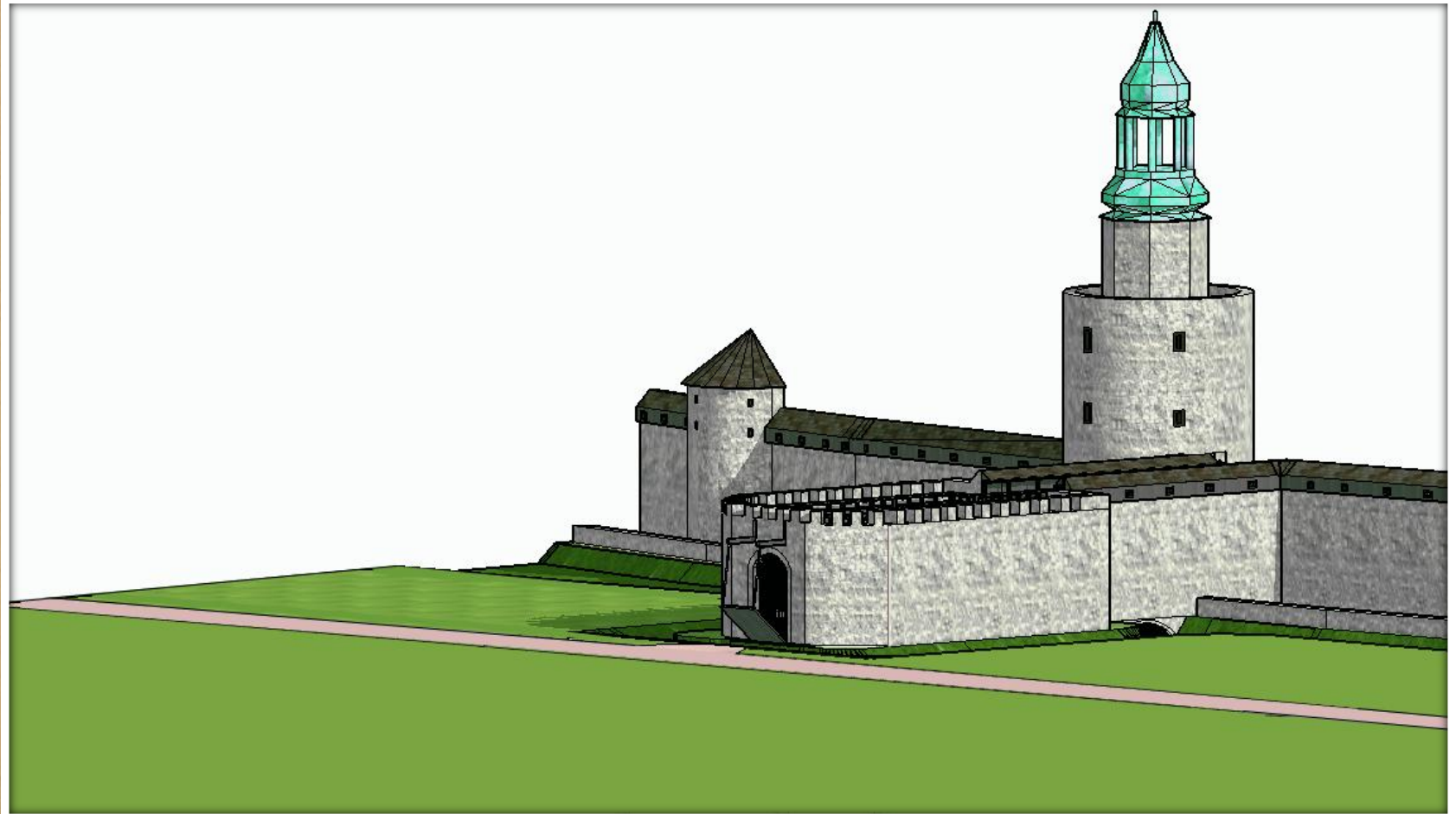
Brama Zamkowa - modelowanie

Brama Zamkowa - model

Brama Zamkowa - model

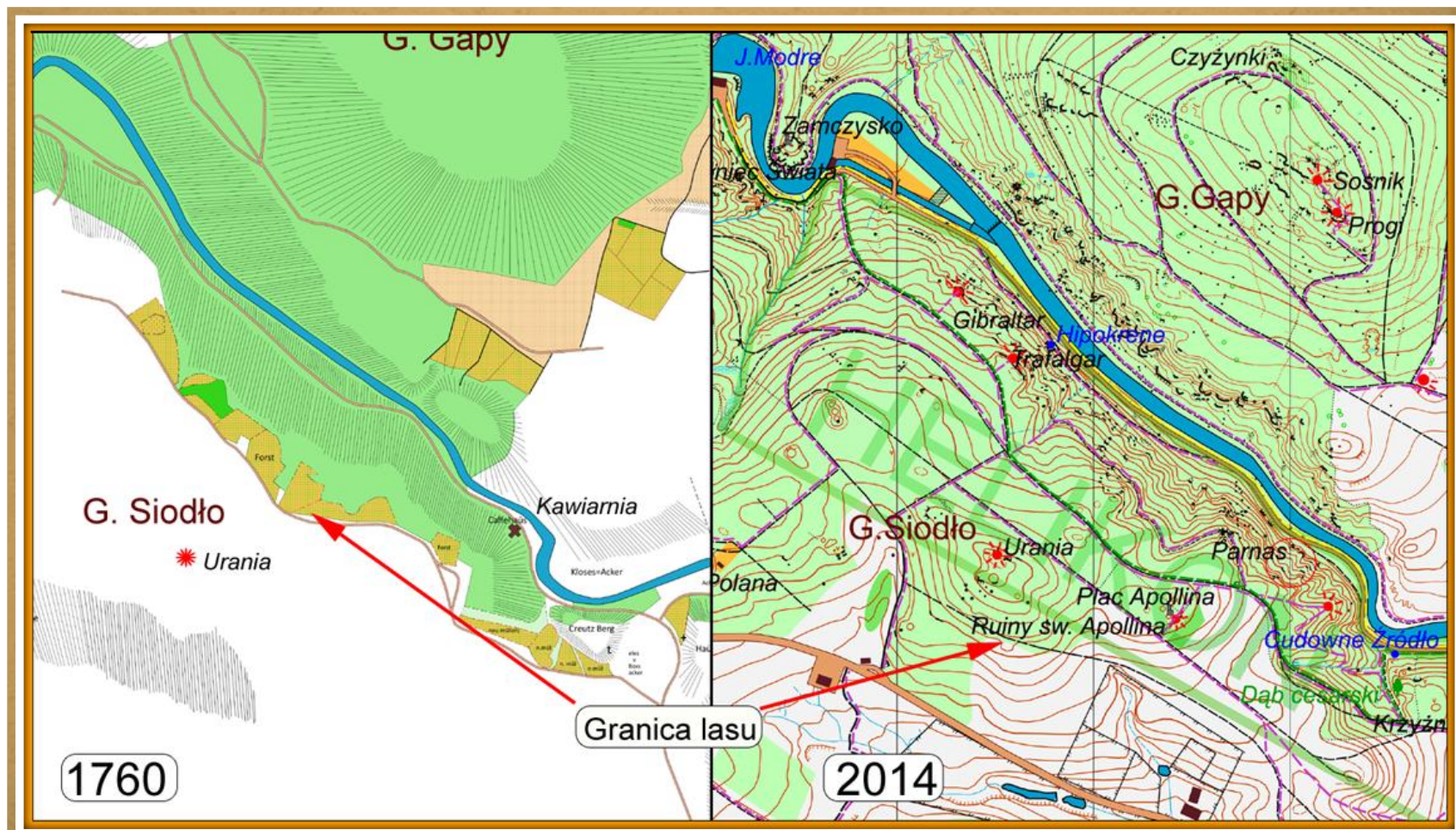
Jeleniogórski Helikon

- Po dawnych ścieżkach, które łączyły siedziby muz, pozostało niewiele. Tylko wytrawny turysta, znawca przyrody jest w stanie odtworzyć ich przebieg na podstawie informacji odczytanych z rzeźby i pokrycia terenu (drzewa) oraz map turystycznych tego wzgórza z XIX i początku XX w.. Okazuje się, że na szczycie **Góry Siodło** znajdują się miejsca, gdzie można w gęstwinach odszukać dawne, zapomniane ścieżki. Często punktami orientacyjnymi w tym przypadku są rosnące drzewa modrzewiowe i ukryte granitowe słupy.

Jeleniogórski Helikon - przewodnik

- Dokładny opis jeleniogórskiego Helikonu znajdujemy w przewodniku „**Vom Helikon und den Elisaischen Feldern bei Hirschberg**“, napisanego w 1796 r. przez Immanuela Krahma, miejscowego jeleniogórskiego drukarza. Opis jeleniogórskiego Helikonu znajdujemy również w kronice Daniela Hensela pt. „**Historyczno-topograficzny opis miasta Jelenia Góra**”, którą opublikował w 1797r.

Jeleniogórski Helikon - porównanie

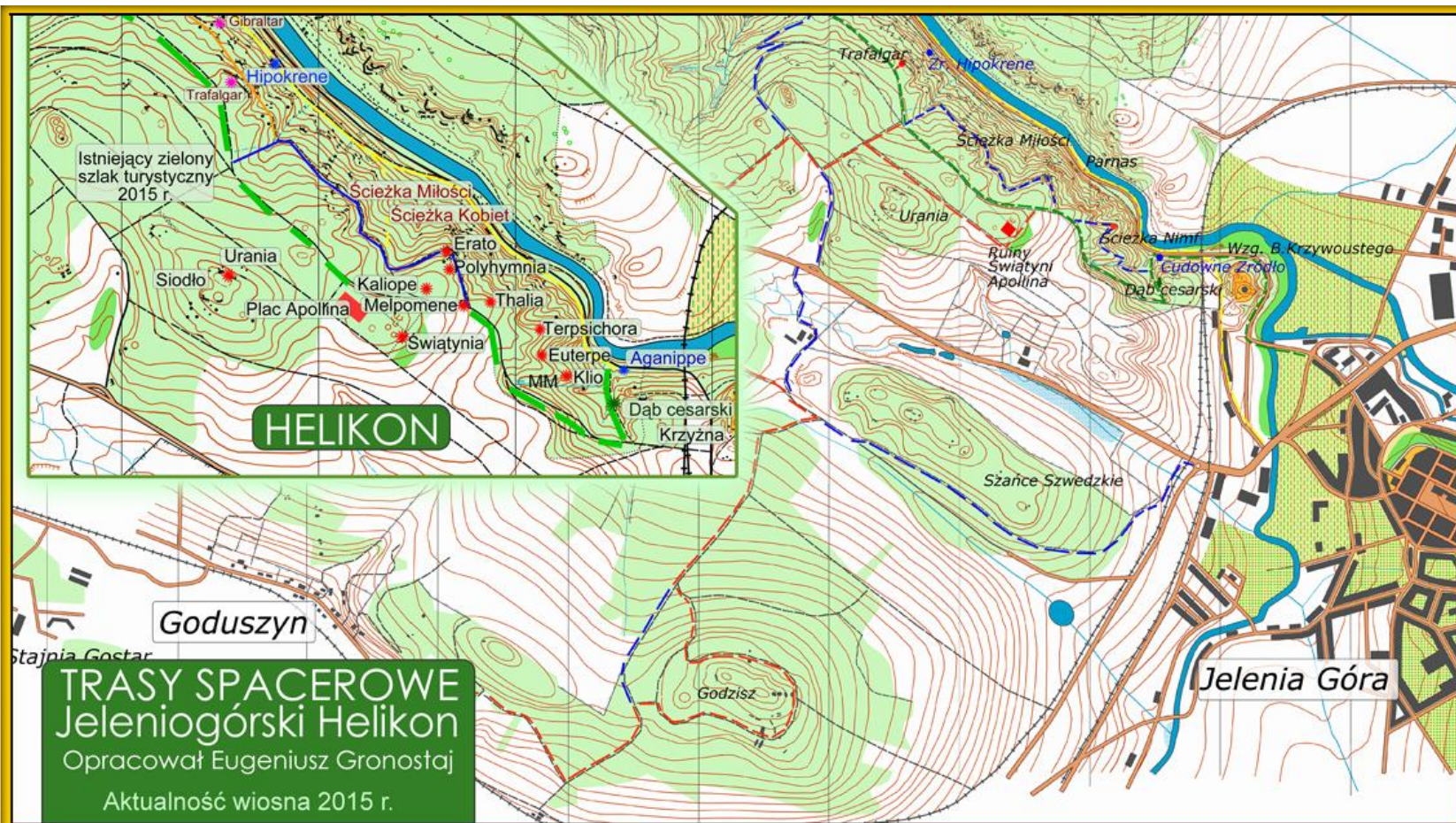
Jeleniogórski Helikon - porównanie

Jeleniogórski Helikon – znak turystyczny

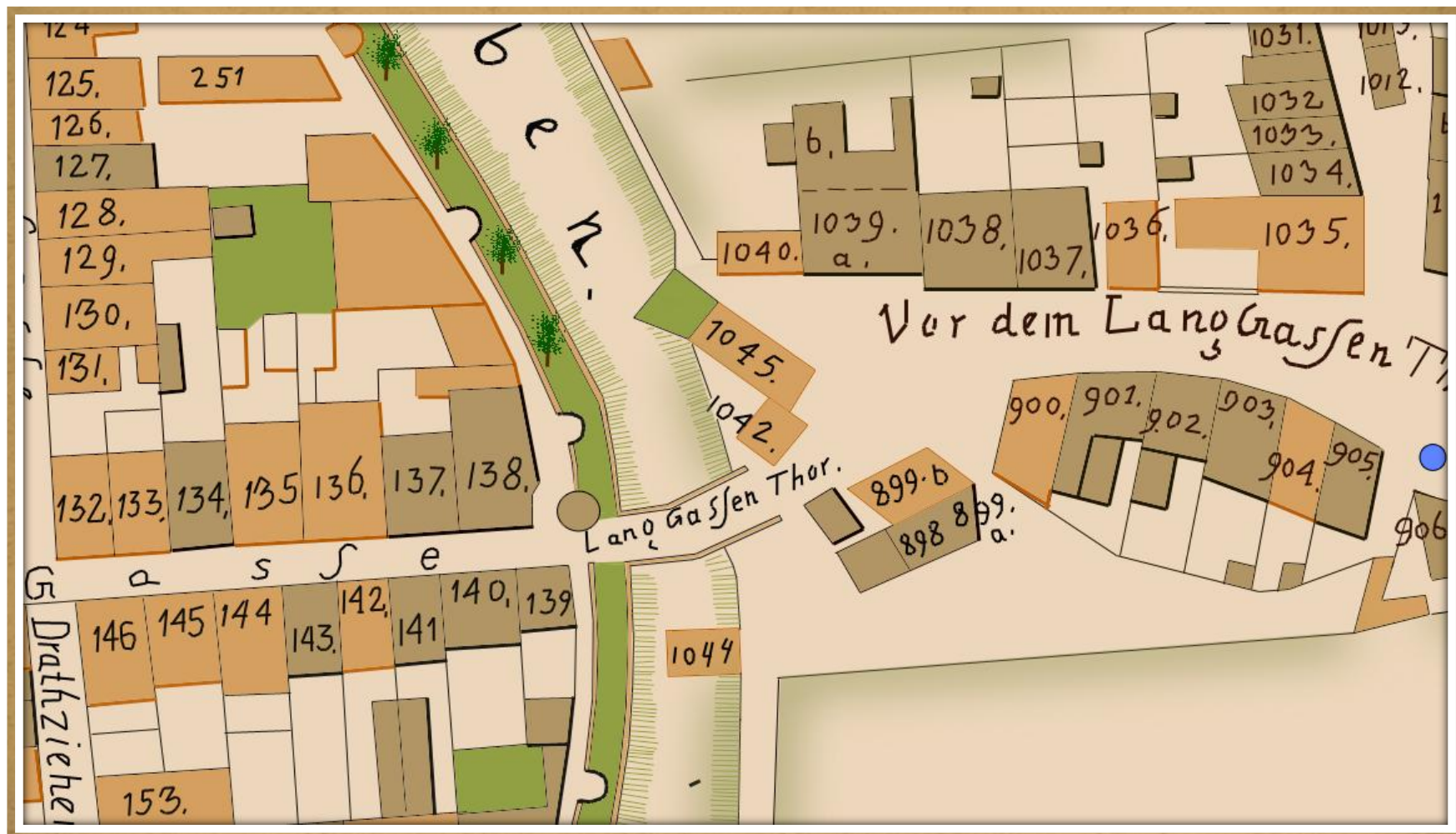
Jeleniogórski Helikon - obecnie

Planowane projekty – cyfrowy model średniowiecznej Jeleniej Góry

Planowane projekty – Brama ul. Długiej

Kościół Zbawiciela w Cieplicach

Ciąg dalszy
prezentacji student
KPSW kierunku
Edukacja
Techniczno-
Informatyczna
Łukasz Rdzanek.

Kościół Zbawiciela w Cieplicach

Kościół Zbawiciela w Cieplicach

Kościół Zbawiciela w Cieplicach

Kościół Zbawiciela w Cieplicach

Opracowano na podstawie I

- Kronika Ephrain Ignatio Nasone - Phoenix Redivivus Ducatum Svidnicensis & Javorensis,
- Kroniki M. Vogta, J.K. Herbst, J.D Hensela,
- Lindner, Kaspar Gottlieb: „Deutsche Gedichte”, 1743 r.,
- Ewa Różycka, Jerzy Rozpędowski: „Jelenia Góra”,
- Lindner, Kaspar Gottlieb: „Umständliche Beschreibung der sieben und sechzig tägigen harten Belagerung Hirschbergs in Schlesien”, 1740 r.
- Karta londyńska - Zasady dotyczące komputerowych metod wizualizacji dziedzictwa kulturowego, 2009 r. UW.

Opracowano na podstawie II

- Grafiki (modele) własne.
- Historyczne materiały kartograficzne, źródło pochodzenia – Muzeum Karkonoskie, takie jak;
 - Mapa administracyjna Jeleniej Góry 1787/88 (oryginał przechowywany jest w Archiwum Państwowym)
 - Mapa administracyjna Jeleniej Góry 1787/88 - wersja elektroniczna, naprawiona, jako podstawowe źródło informacji o przestrzennym położeniu obiektów na planie miasta (rys. 4)
 - Mapa Jeleniej Góry 1884 r.
 - Plan miasta Jelenia Góra 1830 r.

Opracowano na podstawie III

- Materiały ikonograficzne, źródło pochodzenia – Muzeum Karkonoskie, takie jak;
 - Panorama Jeleniej Góry 1709 r.
(MJG_AH_3508_1709.tif) – jako podstawowe źródło informacji o budowie i położeniu obiektów na planie miasta (rys. 5)
 - Panorama Böhmera (1736 r.)
 - Panorama Jeleniej Góry 1750 r.
(MJG_AH_6461_1750.jpg)
 - Panorama Jeleniej Góry z 1738 r.
 - Panorama Jeleniej Góry z 1720 r.

Dziękuję za uwagę

Eugeniusz Gronostaj, Łukasz Rdzanek